

2. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

**Javaslat a
„az Országos Kéktúra” (OKT) túraútvonal
Magyar Értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:
Győri Tamás József

Budapest, 2015. október 8.
(P. H.)
 Magyar
Iparművészeti
Szövetség

1065 Budapest, Bajcsy-Zs. út 31. II. 3.
Adószám: 19001511-2-42

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Magyar Természetjáró Szövetség

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Garancsi István elnök

Levelezési cím: 1075. Budapest, Károly krt. 11.

Telefonszám: 06 1 311 2467;

E-mail cím: info@termeszettjaro.hu

Kapcsolattartó:

Név: Maurer Gyöngyvér

Levelezési cím:

1075. Budapest, Károly krt. 11.

Telefonszám:

+ 36 20 251 4850

Fax: +36.1.332.7177

E-mail cím: gyongyver.maurer@me.gov.hu

maurer.gyongyver@termeszettjaro.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☒ turizmus és vendéglátás	

3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése

Nemzetgazdasági Minisztérium Ágazati Értéktár

4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A Magyar Természetjáró Szövetségnek immár 50 éve emblematikus programja – első számú terméke – az Országos Kéktúra (OKT).

Az Országos Kéktúra célja, hogy a túra résztvevői amellet, hogy sporttevékenységet folytatnak, egyúttal képet alkossanak hazánk életéről, természeti szépségeiről, betekintsenek különféle tájaink életébe, munkájába, megismerjék hazánk történetét, föld- és vízrajzát, évszázadok alkotásait. Az Országos Kéktúra úgynevezett jelvénytulajdonos túramozgalom, ahol az útvonal végigjárásakor igazoló pontokat kell érinteni. A túra során csak az útvonal kötött, bárki,

bármikor elkezdheti és befejezheti. Eddig több mint 5500 tejesítő adta le az igazoló füzetét a szövetségnek, így ennyi hivatalos teljesítőt tartunk nyilván. Ez a túraútvonal Európa első hosszútávú turistaútja.

Előzmények

A Turistaság és Alpinizmus XIX. évfolyam 6. számában megjelent cikkében foglalta össze a turista útjelzésekkel kapcsolatos javaslatait Strömpl Gábor. Magyar Turista Szövetség októberi tanácsülésén dönt egy munkabizottság létrehozásáról, amelynek tagjai: Horn K. Lajos a szövetség társelnöke, Lakner Károly és dr. Strömpl Gábor.

1929. december 2-án a szövetség tanácsa az útjelzések egységesítésére kiküldött bizottság tervét kisebb módosításokkal elfogadta, vonatkozó szabályzatát 1930. január 1-i hatállyal léptette életbe. Határozatában úgy döntött, hogy az utak átfestését 5-10 esztendőn belül kell végrehajtani.

1930. március 3-án Strömpl Gábor bemutatja az országos jelzési rendszerbe tartozó úgynevezett „hosszú jelzések” tervét. Azt a tanácsülés tanulmányozásra kiadja az Útjelző bizottságnak.

A Szövetség az év során felosztja a turistavidékek munkaterületeit tagegyesületei között. Április 7-én tartott tanácsülésén az egyesületi „útjelzési tervek” elbírálását az Útjelző bizottság saját hatáskörébe utalja.

Az MTSZ elnöksége májusban az Útjelző bizottság javaslata alapján kijelölte az egész országon átmenő kék útjelzés irányát és két végpontját.

Magyar Turista Lexikon (1941): „Országos Kék Út, a Füzéri-vár vidékéről a Sátorhegyeken, Baradlán, Bükkön, Mátrán, Börzsönyön, Pilisen, Gerecsén, Vértesen, Bakonyon, Balatonfelvidéken, Kemenesalján át az Írottköig vezető és mindenütt késsel jelzett, körülbelül 1000 km-es útvonal.”

Az Országos Kék Turistaút

Létrejött Strömpl nevéhez fűződik. Az ország turista úthálózati terve kidolgozásakor támadt az az ötlete, hogy az egyes hegységi fővonalak összekapcsolásával megteremthető egy olyan hosszú út, amely a Bükkötől a Bakonyig terjedne – felfűzve hazánk turisztikai gyöngyszemeit – vagy azt meghosszabbítva a trianoni határokig. Keleten a Galyaságon és Sátor-hegyeken át Nagy-Milicig, Nyugaton pedig – egy göcseji megoldást mellőzve – a Kis-Alföldön keresztül a Kőszegi vagy Soproni-hegységben érne el az ország határát.

Az út eredetileg piros lett volna (a MKE Tapolcai osztálya el is készítette a Tapolca – Szigliget – Nemestördemic – Badacsony szakasz jelzését), de mivel a tervezett nyomvonal több kisebb szakasza – a Cserhátban pedig közel 100 kilométer – korábban kék színnel lejelzésre került, a Szövetség az átfestés helyett a kék szín mellett döntött.

Az út elnevezésére történtek javaslatok, például az „Árpád-út”, de a Szövetség tanácsa 1937. január 11.-i ülésén Zsitvay Tibor javaslatára a névadás elvetése mellett dönt, úgy határoz, hogy névadásra legkorábban az útvonal teljes elkészülte után kerülhet csak sor. Erre négy évtizeddel

később – a teljes útvonal felfestése után – módunk lett volna, de akkor már a névadásnak nem volt jelentősége.

Strömpl maga számos kifejezést használ az útvonalra: turisták nagyútja, országos fővonal, országos turista útvonal, Országos kék út, országos kék-jelzés, vagy egyszerűen csak nagyút, vagy kékút.

Az útvonal váltakozó intenzitással készült. Igazi lendületet 1935 jelentett, amikor befejezik a mátrai utak jelzését, az Encián Turisták kibővített munkaterületükön átfestik a Nagymaros – Hegyestető – Köves-mező piros jelzést, valamint Békás-rétig a TIT jelzést. A Gyopár TE is elkészül a Bajóti Öregkő – Héreg – Felsőgalla szakasz jelzésével. A következő évben a BOTE befejezi a Nagy-Villám – Dobogókő között a jelzési feladatát. A munkát többször hátráltatja, hogy a tiltott területek miatt a csatlakozási pontokat változtatni kell, kompromisszumos megoldásokat kell keresni. 1938-ra az út közel négyötöde készül el.

A világháború után a tilos területek csökkenésével lehetőség nyílt, hogy az útvonal jobban közelítsen az eredeti elképzelésekhez. A kedvező változtatások mellett – többnyire honvédelmi indokokkal – néhány kényszermódosításra is sor került. A hetvenes években elkészült az útvonal nyugati szakaszának jelzése Velemig, majd a rendszerváltás után elérte eredeti végpontját Írottkőt is.

Ez a túraútvonal Európa első hosszútávú turistaútja. A Kőszeg – Sátoraljaújhely közötti szakasza pedig a későbbiekben – a Spanyolországból Görögországba tartó – E-4 számú Európai Hosszútávú Turistaút része lett.

Az útvonal „avatása”

Az országos kék jelzés bejárására – tárgysorozaton kívül – tett javaslatot Zsitvay Tibor a szövetségi tanács 1936. szeptemberi ülésén. A szövetség védnök-elnöke a terv megvalósítására a következő év nyarát ajánlotta. A nagy távolság teljesítésének időigénye miatt a szövetségi monstre-túrán egy szűkebb vezetőséghez szakaszokra csatlakozó – elsősorban területileg érintett – kisebb turistacsoportokat képzelt el.

1936. november 9-én az MTSZ tanácsának ülésén határozatot hoznak, hogy 1937-ben a kék jelzés útvonalán „staféta túrát” rendeznek.

Az Útjelző bizottság 1937. január 7-ei ülésén foglalkozott az országos kék helyzetével. Jelentésében beszámolt arról, hogy 237 kilométer jelzése nem történt még meg, ennek többsége a Dunántúlra esik. Javasolta, hogy a szövetség tisztségviselői – a tanács tagjai bevonásával – ellenőrizzék a munkaterületeket.

A márciusban tartott közgyűlés – elnöki indítványra – felkérte Dr. Strömpl Gábort az országos vándorlás előkészítésére.

Április 19.-én az „Országos Vándorlás” előkészítésére bizottságot hoznak létre. Az esemény tervezett időpontja 1937. június 27. – augusztus 20. A túra az országos kék keleti részén került volna megrendezésre.

A június 12.-i tanácsülés a rendezvényt Dr.Zsembery Gyula, Papp Dénes és Dr. Hahn Sándor indítványtára jubiláris túraként 1938-ra halasztja, március 15.-i kezdőnapal.

A tanács a bugaci vándorgyűlés javaslatát elfogadja, és a **jubiláris eseményt Szent István túrának, illetve Szent István turistavándorlásnak nevezi el.**

A Szent István vándorlás

A névadásban a hazafias gondolkodás mellett döntő szerepet játszott, hogy a szövetség vezetői úgy látták, a rendezvénnyel jelentős propagandát fejthetnek ki országos szinten. Nagy társadalmi, politikai, egyházi támogatást érhetnek el. Úgy érezték, ezek révén több tiltott területet sikerül megnyitni a szervezett turisták számára. A siker érdekében a tisztikar és a tanács tagjai az előkészítés során felkeresték minden jelentősebb város polgármesterét, függetlenül attól, hogy a település az útvonalon fekszik, vagy sem. A programba beiktattak egy székesfehérvári napot, és az esemény zárását Esztergomba tervezték.

A túra végleges tervét, útvonal és időbeosztását a szövetségi értesítő februári számában tették közre. Az Írottkőről március 20.-án, Tolvaj-hegyről egy héttel később Zsitvay Tibor egy-egy vándorbot átadásával indította útjára a két csoportot. A túrák hétvégeken, ünnepnapokon folyamatosan haladtak. A túravezetők – néhány szövetségi vezető mellett – a területet kezelő egyesületek vezetőiből kerültek ki. A keleti és nyugati túracsoport pünkösdi hétfőjén találkozott Dobogókőn.

A jubileumi túrán 45 egyesület 853 turistával képviseltette magát, a résztvevők összesen 2751 túranapot teljesítettek. A legaktívabb Dr.Zsembery Gyula 27 nappal. Rajta kívül még 15-en vehették át az aranyozott emlékjelvényt 20 túranap feletti teljesítéséért. 50 résztvevő ezüstözött jelvényt kapott 10-16 nap teljesítéséért, 156-an bronzot, 5-8 nappal. 206 túrázó 2-4 napot, 425 fő egy napot járt végig.

A túra esztergomi zárórendezvényén ugyan elhatározták, hogy 5 évenként hasonló eseményt rendeznek, de 1943-ban a szövetség akkori vezetői inkább a több színhelyen megrendezésre kerülő Mátyás-túrák mellett döntenek. Az Országos Kéken csak ötven év múlva került sor a jubileumi túrához hasonló eseményre. 1988-ban a XI. kerületi Természetbarát Bizottság a szövetség támogatásával és közreműködésével túrát szervezett Szent István Emléktúra néven. A rendezvény programját a Turista Magazin májusi számában tették közre.

A túra két csoportja egy időben indult el Hollóházáról és Írottkőről és 30 napi vándorlás után augusztus 20.-án Dobogókőn találkozott. Az első rendezvénytől eltérően 3 pihenőnap beiktatásával folyamatosan tették meg az utat. A keleti csoportot Matolcsi György és Csom József vezették, a nyugati csoport túravezetője – a szervezésben oroszánrészt vállaló – Mészáros János volt.

Az Országos Kéktúra

Vizkelety László javaslatára a Budapesti Lokomotív Sportklub Természetjáró Szakosztálya 1952. évi programját az országos kék útvonalára szervezett „Kéktúrákra” építette fel. Az egyesület tagjai részére szervezett túrák képezték a következő évi eseménynaptárjuk gerincét is. A kibontakozó új túramozgalom létrehozói: Bokody József, Thuróczy Lajos, dr. Vizkelety

László és Forgó János voltak. A Tapolca és Tolvaj-hegy közötti 852 km-es útvonalat 25 szakaszra osztották fel. A 15 szakaszt teljesítőket, valamint a teljes útvonalat bejárókat díjazták. Az első sikeres teljesítő Horváth József volt.

A vasutas szakszervezet mellett működő természetjáró társadalmi bizottság kezdeményezésére 1953 végén az ország többi vasutas turistájára is kiterjesztették a Kéktúra mozgalmat. Az önálló szakmai természetbarát egyesületek megalakulásával 1960-tól már más szakmák természetjárói is megszerezhetik az Országos Kéktúra „vasutas” jelvényét. A túramozgalmat követelményeit az első 5 évben mintegy félszázan teljesítették.

Az érdeklődés jelentős növekedése meghaladta a szakosztály erejét, ezért a mozgalom szervezését, irányítását 1961-ben átadta a Magyar Természetbarát Szövetségnek. Az MTSZ létrehozta a Kéktúra Bizottságot, vezetésével a vasutasok korábbi szakemberét Sütő Nagy Attilát bízta meg. Az év folyamán kiírta az „Országos Kéktúra” mozgalmat. A 910 km-es túra ekkori végpontjai Sümeg és Nagy-Milic.

1964-ben oly népszerű volt a Kéktúrázás, hogy az Állami Könyvterjesztő Vállalat kezdeményezésére „Az Országos Kéktúra útvonala mentén” címmel, színes nyomvonal vázlat melléklettel útikalauz jelent meg.

A hetvenes években a Kéktúra végpontját az osztrák határ közeli Velem községig hosszabbították meg. Így az évtizedekkel előbbi útvonalból a Kőszegi-hegység is visszakerült a Kéktúra útvonalába.

A szervezett természetjáró berkeket is túllépő népszerűsítést kapott a túramozgalmat a nyolcvanas évek elején. Peták István szerkesztésében és Rockenbauer Pál rendezésében elkészült „Másfélmillió lépés Magyarországon” címmel az Országos Kéktúra és az azt szegélyező útvonalat bemutató 14 részes filmsorozat.

A történet itt nem fejeződött be. A nyolcvanas évek második felében a Televízió természetjárással beöltött lelkes munkatársai folytatták útsorozatukat. „Még egymillió lépés” során Velemtől Szekszárdig jutottak, s ebből kialakult a megyei természetbarát szövetségek kezdeményezésével, majd az országos szövetség közreműködésével a „Rockenbauer Pál Dél-Dunántúli Kéktúra” útvonala (Írottkőtől Szekszárdig).

A tévések újabb filmje, a „Kerekék és lépések” újra lendületbe hozta azt az elképzelést, amely régóta élt egy teljes Kéktúra Kör kialakításáról.

A Tolna megyei természetjárók Szekszárdtól a bajai Duna-hídig, a Bács-Kiskun megyeiek Öttömösig, a Csongrád megyeiek tovább Gádosorig, innen a Békés megyeiek Körösszakálig, a hajdú-bihariak és a szabolcs-szatmár-beregiek Cigándig, a borsodiak pedig Sátoraljaúj helyig megtervezték az új Kék-útvonalat.

Így 1996-ra, a honalapítás 1100 éves évfordulójára összeállt az „Alföldi Kéktúra” is. Ezzel igazán „országos” lett az egész országot körbejáró Kéktúra útvonal.

Az 1980-as évek végén a nemzetközi és hazai átalakulások a Kéktúra mozgalomra is hatottak. Több természetjáró szervezet, élén a Bp. XI. kerületi szövetséggel, kezdeményezték Szent István halálának 950., és az 1938. évi Szent István túra (vándorlás) 50. évfordulóján újabb

emléktúra megrendezését. A Magyar Természetbarát Szövetség közreműködésével 1988-ban Hollóházáról és Írottkőről egyidőben, ünnepélyesen el is indult az emléktúra két részlege. Az osztrák-magyar határon, Írottkőnél kivételesen megbontották az akkor még meglévő „vasfüggőnyt”. Civilbe öltözött határőrök kíséretében több száz osztrák és magyar turista találkozója tette ünnepélyessé az indulást. Az emléktúra két részlege egy hónapig haladt kelet, illetve nyugat felé. Augusztus 20-án Dobogókőnél – mint 50 évvel korábban – ünnepélyesen találkozott a Kéktúra Vándorlás két csoportja.

A történelmi változások lehetővé tették a Kéktúra legnyugatibb részén (Velem és Kőszeg között) az útvonal megváltoztatását. Így közvetlenül az Írottkőnél kezdődik most a hagyományos Kéktúra és Kőszegen át halad északkelet felé.

A Magyar Természetjáró Szövetség 2,7 MrdFt uniós forrásból megújította a három, egybefüggő túraútvonalat Országos Kékkör elnevezéssel.

Az Országos Kékkör 2549 km-ével Magyarország leghosszabb, egybefüggő túraútvonala, végig a kék jelzésen, mely egyesíti a három kék szakaszt:

- legismertebb az ország északi részén átívelő **Országos Kéktúra (OKT)**, hossza 1160 km,
- a **Rockenbauer Pál Dél-Dunántúli Kéktúra (DDK)** a legrövidebb: 541 km,
- és a 848 km hosszan húzódik a kerékpárral is teljesíthető **Alföldi Kéktúra (AK)**.

Az Országos Kékkör számokban:

- több mint 2500 km-nyi, egybefüggő túraútvonal
- 3 túramozgalom
- 42 túraszakasz
- 205 Kerékpáros Pont
- közel 350 érintett településen több száz szolgáltató. Az Országos Kékkör Magyarország 125 kistáját érinti, nyomvonala mindenki számára elérhető.

Leírás a Országos Kékkör pilot projektek keretében elkészült fejlesztésekről:

- Az OKK gyalogos nyomvonala teljes körűen helyreállításra került. Az utakat felmérték, kitáblázták, a benövésektől megtisztították és járhatóvá tették, évente kétszer szervezeten megtisztítják az illegálisan elhelyezett szeméttől. Kitisztították és helyreállították a benőtt, elhanyagolt forrásokat, felújították a meglévő pihenőhelyeket és a kilátókat, illetve újakat hoztak létre.
- Galyatetőn európai színvonalú turistacentrum épült, felújításra került a kilátóhoz vezető sétány, a kilátó felújítása és magasítása.
- Minőségbiztosított szervezett szolgáltatási láncot alakítottak ki: szálláshelyek, transzfer, étkezési lehetőség, műszaki segítség, kisvasutak stb. integrálása a rendszerbe.
- Bevezetésre került a Természetjáró Kártya (TEKA) rendszer: a kártya tulajdonosai jelentős kedvezményt kapnak pl. turista szálláshelyeken, a MÁV-nál, egyéb turisztikai attrakcióknál stb.
- Létrehoztunk Természetjárók Térinformatikai Rendszerét (TTR), amely egy egységes

turisztikai tér-adat alapú integrált információt szolgáltató informatikai rendszer. Ennek segítségével jeleníthetők meg és nyilvántarthatóak a felmért turistautakat, ezen keresztül szervezhető a (karbantartói) szakaszfelelős ranger rendszert.

- Mobil applikáció – okos telefonnal elérhető széles körű információ
- Megújult és egységes arculatot kapott a Kékkör táblarendszere: 12718 db tábla 3344 helyszínen segíti a túrázókat a tájékozódásban.

A gerincút vagy az útvonal hálózat kisebb-nagyobb útszakasza „örökbefogadásával”, promóciójának és fenntartásának segítségével támogatói szerep nyerhető el a fenntartás.

5. Indoklás a Magyar Értéktárba történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték országos jelentőségének bemutatására

Az Országos Kéktúra célja, hogy a túra résztvevői az útvonal végigjárásával egyúttal képet alkossanak hazánk életéről, természeti szépségeiről, betekintsenek különféle tájaink életébe, munkájába, megismerjék hazánk történetét, föld- és vízrajzát, évszázadok alkotásait. Egyúttal sporttevékenységet is folytatnak, ösztönzi az egészséges életmódra nevelést, a testmozgás és természetjárás népszerűsítését. Kiemelt cél továbbá a megvalósuló fejlesztésekkel a szolgáltatási minőség javítása, mint például a vendéglátóhelyek és szálláshelyek fejlesztése, tehát a belföldi turizmus növelése, illetve új, attraktív tematikus túrák bevezetése.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

1. OKT pecsételő füzet
2. Kékvándor: Ösvények, Utak, Képek (2014)
3. Multimédiás források (DVD-n):
„Villanások” c. kisfilm
Kéktúra produkció
Országos Kékkört (OKK) bemutató kisfilm
4. MTVA „Másfélmillió lépés Magyarországon” c. sorozata
5. Az „Országos Kékkör Napja, Sokmillió lépés Magyarországon” – tematikus nap a közmédia csatornáin (2015. 10.10. – egyben az Országos Kéktúra napja is)

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

www.kektura.hu

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja: pendrивon átadva

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

MAGYAR TERMÉSZETJÁRÓ SZÖVETSÉG

Cím: 1075 Budapest, Károly krt. 11. / 7. emelet
Telefon: +36-1 311-2467 / +36-1 332-7177

Postacím: 1244 Budapest, Pf.: 846.
E-mail: info@termeszettjaro.hu

Honlap: www.termeszettjaro.hu

HOZZÁJÁRULÓI NYILATKOZAT

A Magyar Természetjáró Szövetség igazgatójaként hozzájárulok, hogy a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet alapján az „Országos Kéktúra” (OKT) túraútvonal ágazati értéktárba történő felvételéhez megküldött, a Szövetség saját készítésű filmjeit, egyéb anyagait a Hungarikum Bizottság felhasználja.

Budapest, 2015. október 8.

Győri Tamás József

Igazgató

Magyar

Természetjáró
Szövetség

1065 Budapest, Bajcsy-Zs. út 31. II. S.
Adószám: 19001511-2-42